

Bakalářská práce

2012

Dana Krejčí

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

REALIZACE AKTIVIZAČNÍCH ČINNOSTÍ V DOMOVĚ PRO
OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM SOCIÁLNÍ POHODA
O. P. S., JAVORNÍK

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Dana Krejčí, DiS.

Studijní obor: Sociální a charitativní práce, prezenční

Ročník: čtvrtý

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným stanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

13. března 2012

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Janě Šimečkové za vedení této bakalářské práce. Dále děkuji personálu a vedení zařízení Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník za umožnění výzkumu a poskytnutí odborné konzultace v průběhu výzkumu.

OBSAH:

ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 <i>Domov pro osoby se zdravotním postižením</i>	8
1.2 <i>Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník</i> ...	8
1.3 <i>Aktivizační činnosti</i>	16
1.3.1 Pojem aktivizace a aktivizační činnosti	16
1.3.2 Význam práce, pracovně výchovných a aktivizačních činností pro člověka s mentálním postižením	17
1.3.3. Popis a realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník.....	20
2 PRAKTICKÁ ČÁST	29
2.1 <i>Cíl výzkumu a stanovení výzkumných otázek</i>	29
2.2 <i>Techniky a metody sběru dat</i>	30
2.3 <i>Popis terénu výzkumu a charakteristika respondentů</i>	31
2.4 <i>Prezentace výsledků výzkumu</i>	32
2.4.1 Diskuse	38
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	43
SEZNAM PŘÍLOH	46
ABSTRAKT	51
ABSTRACT	52

Úvod

Lidé s mentálním postižením žijí mezi námi. Na péči společnosti bývají více či méně závislí. Jako sociální pracovníci a zaměstnanci sociálních služeb, určených pro tuto cílovou skupinu lidí, můžeme uživatelům vytvářet takové podmínky, aby lidé s mentálním postižením rozvíjeli svou samostatnost, žili svůj život aktivně a především důstojně. Abychom efektivně mohli dělat sociální práci s lidmi s mentálním postižením, je zapotřebí znát velmi dobře psychosociální charakteristiku mentálního postižení a vše, co ovlivňuje kvalitu života mentálně postižených lidí.

Inspirací pro zvolené téma bakalářské práce mi byla praxe během studia a později zaměstnání v pobytovém zařízení určeném pro lidi s mentálním postižením. Praxi a zkušenosti jsem získávala zejména v oblasti přímé péče o uživatele sociální služby, v oblasti náplně volného času a celkové aktivizaci uživatelů. Proto se to práce, která je vyústěním mého studia na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, nazývá *Realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda, o. p. s., Javorník*.

Cílem práce je analyzovat chod zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník se zaměřením na aktivizační činnosti, které jmenované zařízení svým uživatelům nabízí a popsat, jak jsou tyto aktivizační činnosti realizovány včetně zmapování jejich přínosu pro uživatele.

Cílem výzkumu v rámci praktické části bude zjistit, jaký je přínos aktivizačních činností pro uživatele Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník, kteří se do aktivizačních činností zapojují, z pohledu personálu.

Výzkum bude probíhat v zařízení s názvem Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda, o. p. s., Javorník, obec Vacov, Stachy 384 73. Aby byly získány relevantní informace ke správnému zpracování výsledků, budou použity techniky řízeného rozhovoru a analýza písemných dokumentů. Řízený rozhovor bude veden s vedoucími pracovníky a s pracovníky v přímé obslužné péči, kteří se zapojují, organizují a vedou aktivizační činnosti pro uživatele. Personál v přímé obslužné péči je s uživateli zařízení v neustálém kontaktu a velmi dobře zná každého uživatele. Řízený rozhovor byl zvolen, protože se jeví jako nejvhodnější technika pro získání informací v tak specifickém prostředí, jakým je domov pro osoby se zdravotním postižením. Analyzovány budou dokumenty se základními informacemi o uživatelích,

o zaměstnancích a o zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s. a jeho chodu.

Teoretická část práce se zabývá charakteristikou sociální služby Domov pro osoby zdravotním postižením, uvádí definici tohoto typu zařízení. Dále je teoretická část práce věnována popisu již konkrétního zařízení s názvem Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., předkládá charakteristiku uživatelů i sociální služby, popisuje práci s uživateli služby Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s. Dále text práce seznamuje čtenáře s pracovní náplní personálu.

Druhá kapitola teoretické části práce s názvem Aktivizační činnosti je ústřední nejen pro teoretickou, ale i praktickou část práce vzhledem k zvolenému tématu, tvoří jakýsi most k části praktické a je oporou pro výzkum práce. Kapitola vysvětluje pojem aktivizační činnosti, a co lze pod aktivizační činnosti zahrnout. Dále je zde popsán přínos a význam práce či jakékoli smysluplné činnosti, význam různých aktivizačních činností a zájmů pro člověka s mentálním postižením. Závěr kapitoly je věnován popisu realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s. a je zpracována na základě strukturovaného rozhovoru s vedoucím aktivizačních činností. Jsou zde popsány aktivizační činnosti, které nabízí jmenované zařízení svým uživatelům. Jde o takové aktivity, které nějakým způsobem aktivizují uživatele, pomáhají mu smysluplně naplnit volný čas, využívat svých znalostí a dovedností při zvládnání každodenních běžných úkonů a pomáhají uživatelům nacvičovat zvládnání péče o vlastní osobu.

V rámci aktivizačních činností můžeme mluvit o individuální a skupinové práci jako o metodách práce s lidmi s mentálním postižením. Je zde nutné vyzdvihnout význam práce či aktivizačních činností pro člověka s mentálním postižením, který se nijak neliší od toho, jaký má práce nebo jakákoliv smysluplná činnost význam pro jedince z běžné populace. Práce, zahrneme-li pod tento pojem práci za finanční odměnu, či jakoukoli smysluplnou činnost a to i například zájmovou prováděnou ve volném čase, má nepochybně významný vliv na celkový stav člověka.

V úvodu praktické části je formulován cíl výzkumu a jsou stanoveny výzkumné otázky. Pro získání dat bude využito kvalitativního výzkumu a bude použito již zmiňovaných technik řízeného rozhovoru a analýzy dokumentů. Dále se praktická část věnuje popisu terénu výzkumu a charakterizuje oslovené respondenty. Následuje

prezentace výsledků výzkumu a diskuse, která se věnuje srovnávání výsledků výzkumu v jiných, na podobné téma zaměřených prací, a porovnání se zjištěními jiných autorů odborné literatury. V závěru práce je uvedeno, jak se podařilo naplnit cíl výzkumu i cíl práce, a zda se podařilo nalézt odpovědi na výzkumné otázky.

Práce se opírá o několik základních zdrojů. Patří mezi ně odborné knihy od autorů Matoušek, Kolářková, Kodymová s názvem Sociální práce v praxi a od Čadilové, Jůna, Thorové kniha Agrese u lidí s mentální retardací a autismem a kniha Svobody, Češkové a Kučerové Psychopatologie a psychiatrie, dále odborná literatura od autorů Novosad, Sobek, Vágnerová a další. Pro účely této práce bylo také čerpáno z oficiálních internetových stránek Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník, vnitřních předpisů jmenovaného zařízení a dalších jiných zdrojů.

TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Domov pro osoby se zdravotním postižením

NOVOSAD (2009: 28) uvádí, že: „Domovy pro osoby se zdravotním postižením představují klientsky přijatelnější formu pobytové péče než bývalé ústavy sociální péče. Poskytují soubor služeb, které se zaměřují na podporu soběstačnosti člověka a zajištění podmínek pro jeho důstojný, aktivní život“.

V brožuře o sociálních službách a stejně tak i v zákoně o sociálních službách 108/2006 Sb. se píše o domovech pro osoby se zdravotním postižením jako o pobytové službě určené osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (srov. JIHOČESKÝ KRAJ, 2008: 28).

Zákon dále definuje, jaké základní činnosti domov pro osoby se zdravotním postižením poskytuje. Mezi základní činnosti patří ubytování, strava, pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu. Dále domov pro osoby se zdravotním postižením poskytuje podmínky pro osobní hygienu a případně pomoc při zvládnutí osobní hygieny. Zařízení poskytuje a nabízí výchovné, vzdělávací, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Pomáhá uživatelům sociálních služeb při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (srov. ZÁKON č. 108/2006 Sb.).

1.2 Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník

Na domovských internetových stránkách tohoto zařízení je uvedeno, že „Obecně prospěšnou společnost Sociální pohoda, o. p. s. – Domov pro osoby se zdravotním postižením Javorník na Šumavě, založila Nadace Javorník za účelem umožnit zdravotně postiženým spoluobčanům v nepříznivé životní situaci, využít možnosti čerpat potřebné sociální a zdravotní služby a zůstat součástí našeho většinového společenství (z webových stránek organizace).

Jak je již patrné z názvu zařízení, domov se nachází v horské obci Javorník, která se nachází nedaleko od střediskových obcí Vacov a Stachy, ve dvaceti kilometrové

vzdálenosti od města Strakonice a Vimperk. Oblast se vyznačuje rozsáhlými lesy, kvalitním a čistým ovzduším (z webu organizace, 2011).

Protože zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální Pohoda o. p. s., Javorník má velmi dlouhý název, budeme jej dále v práci uvádět v podobě této zkratky: DOZP Sociální pohoda.

Vnitřní dokument zařízení definuje jako cílovou skupinu uživatelů služby DOZP Sociální pohoda dospělé osoby s mentálním postižením a osoby, které vedle mentálního postižení mají tělesnou či smyslovou vadu, mají sníženou soběstačnost v základních životních dovednostech, a které potřebují nutnou podporu pro zabezpečení životních a osobních potřeb (Standard č. 1, 2011).

Dle SLOWÍKA (2010: 45) jsou projevy mentálního postižení velice individuální a nedají se dost dobře zobecnit, velmi různorodá je také škála jeho příčin. Základní kategorie klasifikace jsou však vcelku jasně vymezeny – například intenzitou postižení, nebo obdobím, kdy vzniklo.

„Mentální postižení se projevuje během období vývoje jedince. Je charakterizované podprůměrnou funkcí intelektu“ (EMERSON, 2008: 13).

VÁGNEROVÁ (2008: 315) tvrdí, že: „lidé s mentálním postižením bývají ve větší míře závislí na společnosti. Jejich soběstačnost lze ale většinou rozvíjet i v dospělém věku“.

SVOBODA a ostatní autoři (2006: 98) se shodují na tom, že důsledkem mentálního postižení je narušení vždy několika oblastí, které umožňují normální aktivitu bez handicapu. Řadíme sem tyto funkční okruhy:

- sebeobsluha a orientační schopnosti
- porozumění řeči a/nebo vyjadřování, celková kvalita komunikace
- sociální interakce, schopnost spolupráce
- schopnost učit se, rozumové schopnosti
- sebekontrola; plánování; společenská odpovědnost
- schopnost žít samostatně, osobní nezávislost
- schopnost hospodařit
- profesní orientace a zařízení.

ŠVARCOVÁ (2006: 39) píše, že absolutní počet lidí s mentálním postižením v naší populaci není znám. V současné době je na světě lidí s mentálním postižením cca tři procenta. V České republice žije asi 300 tisíc osob s mentálním postižením.

S mentálním postižením se může pojít tělesné či smyslové postižení i spoustu dalších specifických syndromů (např. fatální alkoholový syndrom, různé formy autismu atd.). U mentální retardace se může vyskytnout i řada duševních poruch. Rozvinout se mohou izolované psychotické symptomy, ale i schizofrenie, úzkostné a afektované poruchy (srov. ČADILOVÁ, JŮN, THOROVÁ, 2007: 18).

V DOZP Sociální pohoda někteří uživatelé mají přidružené postižení tělesné. Dále se u některých uživatelů vyskytuje psychopatie, deprese, Downův syndrom. Objevují se i zdravotní obtíže jako např. epilepsie, diabetes a nemoci žlučníku. Tyto informace mi sdělila vrchní sestra a to obecnou formou s ohledem na ochranu osobních údajů uživatelů.

Se základními informacemi o uživatelích mě seznámila sociální pracovnice, od které jsem se dozvěděla, že v zařízení DOZP Sociální pohoda žijí převážně starší uživatelé s různým stupněm mentálního postižení a přidruženými postiženími či vadami. Průměrný věk uživatelů je cca 47 let. Nejstaršímu uživateli je 78 let, nejmladšímu 25 let. V DOZP Sociální pohoda žijí převážně muži, bydlí jich zde šedesát sedm. Žen je v tomto zařízení pouze osmnáct. K nahlédnutí mi sociální pracovnice zapůjčila některé dokumenty, ze kterých jsem pro účely této práce získala základní informace o uživatelích, personálu a o DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Webové stránky DOZP Sociální pohoda informují o tom, že zařízení poskytuje širokou škálu služeb jako je ubytování, stravování, ošetrovatelská péče a rehabilitace, podpora trávení volného času. Personál zařízení se snaží o zachování a rozvoj důstojného života uživatelů, podporuje uživatele v pracovním zapojení. Zařízení organizuje pro své uživatele sportovní a kulturní akce, dále zajišťuje organizování služby a vyhodnocování cílů, poskytování právní ochrany, podporu ochrany práv uživatelů. DOZP Sociální pohoda podporuje spolupráci s odborníky a týmovou práci v péči o uživatele. (z webu organizace, 2011).

Sociální služba je poskytována na základě uzavřené smlouvy o poskytnutí služby sociální péče, ve které je uvedeno, jaké sociální služby budou uživateli poskytnuty, informace o ubytování a stravování, jaké základní činnosti budou poskytovány, výše

úhrady a způsob placení, způsob ukončení poskytování služby a jiné důležité údaje (z webu organizace, 2011).

Dále mě sociální pracovnice seznámila pro účely této práce s následujícími skutečnostmi. Uživatelé DOZP Sociální pohoda hradí náklady za poskytované služby tímto způsobem: za příjem uživatele je považován jeho důchod, ze kterého se hradí pobyt a stravování uživatele. Z důchodu však musí uživateli zůstat vždy patnáct procent. Z příspěvku na péči si uživatel hradí zdravotní a ošetrovatelskou péči. Pokud se uživatel např. účastní nějakého výletu, využije kadeřnických, pedikérských či masážních služeb v rámci zařízení, jedná se o tzv. fakultativní službu a částka se hradí z účtu uživatele. Osobní nákupy, které si opatří uživatel sám, nebo mu je zajistí klíčový pracovník, se hradí z peněz z kapesného, které má u sebe sám uživatel nebo klíčový pracovník. Vyšší finanční výdaje jako je například pořízení nové postele či skříně se projednávají s opatrovníkem. DOZP Sociální pohoda má soudem určenou osobu, která je kompetentní k opatrovnictví uživatelů v tomto zařízení. Uživatelů, u kterých byl stanoven opatrovníkem někdo z rodinných příslušníků, je podstatně méně.

Organizační struktura DOZP Sociální pohoda:

Ve vnitřním dokumentu zařízení, kde je popsán statut, se uvádí, že vrchním orgánem zařízení je tříčlenná správní rada. V čele zařízení by měl být ředitel. V době, kdy výzkum probíhal, však nebyl nikdo do této funkce jmenován (Platný statut, 2011). „Personál se dělí podle oblastí, kde působí.

- oblast péče o klienty: zdravotní personál, personál obslužné péče, aktivizátoři volnočasových činností, personál pomocné služby (úklid, praní a oprava prádla)
- oblast provozní: ekonom, personalistka, administrátorka, vedoucí technického úseku, údržbáři, řidiči, vedoucí stravovacího úseku, kuchaři

V zařízení je poskytována poradenská, ošetrovatelská, léčebná, preventivní a rehabilitační péče. Pro druh a rozsah poskytované péče je zařízení personálně, věcně a technicky plně vybaveno. Zdravotní péči poskytují profesionální, akreditovaní zdravotničtí pracovníci, odborně způsobilí k výkonu zdravotnického povolání v souladu s právními předpisy“ (srov. Provozní řád, 2010).

Zapojení a spolupráce vybraných profesí při práci s lidmi s mentálním postižením v DOZP Sociální pohoda

Dle HRUŠKOVÉ a jiných autorů (2005: 120) je nejčastější kvalifikací pracovníků v oblasti péče o lidi s mentálním postižením pracovník v sociálních službách, sociální pracovník, speciální pedagog, psychiatr, psycholog, lékař.

"Každá profese vnáší do práce s lidmi s postižením něco jiného. Speciálněpedagogické vzdělání zakládá kompetenci v oblasti didaktických postupů. Lidé s psychologickým vzděláním mají způsobilost k hodnocení duševních schopností a dovedností i znalostí týkající se prožívání a emočních problémů klientů. Sociální pracovníci přispívají svými znalostmi o skupinové dynamice, schopností vést rozhovor, znalostmi z oblasti legislativy a zejména schopností pracovat s klientem v kontextu vazeb na lidi a instituce, jež nejsou součástí chráněných prostředí (ústavů, stacionářů). Zdravotní sestry a lékaři mohou přinášet do pracovního týmu informace týkající se tělesného stavu, smyslových a jiných onemocnění. To se týká především pobytových zařízení jako je domov pro osoby se zdravotním postižením, kde péče obvykle zahrnuje i ošetřování" (HRUŠKOVÁ, MATOUŠEK, LANDISCHOVÁ, 2005: 114).

Standard č. 9 – Personální a organizační zajištění sociální služby (2011) uvádí pracovní náplň všech zaměstnanců zařízení. Pracovní náplň zdravotnického personálu v DOZP Sociální pohoda je především zdravotní péče, kontrola zdraví uživatelů, podávání léků. Na aktivizačních činnostech se kvůli nedostatku času podílejí nejméně.

Sociální pracovníce řeší sociálně právní a sociálně zdravotní problémy uživatelů DOZP Sociální pohoda. Provádí analytickou a výchovnou, případně depistážní činnost. Sepisuje se zájemci o sociální službu žádosti o poskytování této služby a vede jejich evidenci. Spolupracuje a podílí se na řešení provozních záležitostí zařízení. Jedná samostatně se správními orgány a jinými organizacemi. Zaškoluje a metodicky vede pracovníky v sociálních službách (Tamtéž).

Pracovníci v sociálních službách vykonávají v rámci svého zaměstnání například tyto činnosti: stravování uživatelů, dohled na dodržování osobní hygieny, ošetrovatelská péče a rehabilitace. Na aktivizačních činnostech se podílejí ve značné míře (Tamtéž).

Pracovní náplň výchovných a vzdělávacích pracovníků je organizace, zajištění, vedení aktivizačních činností a zapojování uživatelů do těchto nabízených činností. (například: pracovní výchovné aktivizační činnosti, sportovní, kondiční, rehabilitační a

relaxační aktivity, hudební výchova, péče o koně a práci s nimi atd.) (Standard č. 9, 2011).

Se zařízením DOZP Sociální pohoda externě spolupracuje psychiatrický lékař, zdravotní lékař a rehabilitační sestra. Tito externí pracovníci dochází do zařízení v pravidelných intervalech. V prostorách DOZP Sociální pohoda jsou jim k dispozici odpovídající a technicky vybavené ordinace (Tamtéž).

Práce s uživateli v DOZP Sociální pohoda

HRUŠKOVÁ a kolektiv autorů (2005: 111) uvádí, že: „v posledních desetiletích se pro tuto cílovou skupinu sociálních služeb užívá termín *lidé s postižením*. Tím je zdůrazňováno, že významnější je fakt, že takový člověk je lidská bytost. Až poté je zmíněno určité omezení, které přináší specifické způsoby prožívání a chování. Toto omezení však nemá člověka charakterizovat celkově. V zahraničí se také často používá označení *lidé s problémy v učení* (people with learning difficulties). Tak jsou označeny nejčastější obtíže těchto lidí. Opět je tím zdůrazněno, v jakých oblastech tito lidé potřebují podporu“.

Z informací z odborné literatury a jiných dostupných zdrojů, dle mého názoru můžeme říci, že současným trendem při práci s lidmi s mentálním postižením je na uživatele zaměřený přístup, s nímž je spojené individuální plánování a princip normality, kdy jde o vytvoření takového prostředí pro uživatele sociální služby, aby byl navozen pocit domova. Následně je nutné implementovat i časový harmonogram dne uživatele, jeho zvyklosti a jeho rituály.

„Princip normality vnímaný jako centrální princip pro vytváření specifické formy péče je v hodnocení efektivity péče vynikajícím aspektem pro uchování tělesné i psychické mobility uživatele, saturaci potřeby sebeurčení a sebehodnoty uživatele. Je rozvíjena také schopnost aktivně se podílet na utváření svého i společenského života (prostředí) v instituci“ (Procházková, 2010: 20).

KOŘÍNKOVÁ (2006: 3) uvádí, že podpora uživatelů je součástí na člověka orientovaného přístupu v poskytování služeb lidem s mentálním postižením. Podporou jsou myšleny zdroje, individuální plány uživatelů a postupy potřebné pro rozvoj schopností a dovedností i zájmů uživatelů sociálních služeb. Pro názornost můžeme uvést konkrétní oblasti podpory:

- poskytování příležitostí pro fyzický rozvoj zahrnující například koordinaci rukou, jemnou a hrubou motoriku,
- nabízení aktivit pro sociální a emocionální rozvoj,
- účast na rozhodování o pracovních a volnočasových aktivitách, užívání léků, kontakty se společenským prostředím, nabízení pomoci.

Poskytování podpory individuálně přizpůsobené jednotlivým uživatelům může zlepšit jejich celkové fungování (srov. KOŘÍNKOVÁ a kol., 2006: 4).

MATOUŠEK (2008: 65) ve své publikaci píše, že při poskytování podpory může sehrávat důležitou roli i tzv. „klíčový pracovník“. Jde o pracovníka, který osobně dohlíží a má na starost určitého uživatele. Vypracovává plán péče a se svým svěřeným uživatelem spolupracují na vytváření individuálního plánu uživatele.

Dle mých zjištění v DOZP Sociální pohoda klíčový pracovník pomáhá uživateli s formulováním jeho osobních cílů, které se zapracovávají do individuálního plánu uživatele, poskytuje podporu při naplňování cílů, potřeb a přání. Klíčový pracovník se snaží poskytovat maximální podporu i v osobních záležitostech uživatele, díky tomu vzniká mezi nimi blízký vztah, klíčový pracovník se tak stává uživatelským důvěrníkem.

Pracovat se zaměřením na osobu znamená, že vycházíme z toho, jací lidé s mentálním postižením jsou, jaké jsou jejich možnosti, bereme je vážně, snažíme se porozumět jejich způsobu vyjadřování a podporujeme je k nalezení vlastních cest, k přiměřenému zacházení s realitou v rámci jejich možností (srov. PÖRTNER, 2009: 15).

„Plánování zaměřené na člověka je soubor principů v přístupu k individuálnímu plánování podpory u lidí vyžadující dlouhodobou, pravidelnou pomoc v úspěšném zvládnutí činností každodenního života. K hlavním principům patří: člověk stojí v centru plánování veškerých aktivit, cílem plánování je pomoci lidem žít život podle jejich vlastních představ, klíčovým zdrojem informací je člověk sám a lidé, kteří jej znají, pomáhají mu, plánovací proces je určován silnými stránkami člověka, jeho schopnostmi, přáními a potřebami v oblasti podpory, plánování zaměřené na člověka ústí do individuálně definovatelných výsledků“ (QUIP, 2010: 3).

HRUŠKOVÁ a kolektiv autorů (2005: 115) upozorňují na to, že základním pravidlem při práci s lidmi s mentálním postižením by mělo být, že by s nimi pracovníci

měli jednat jako s dospělými lidmi. Při práci s touto cílovou skupinou je důležité podávat lidem informace pro ně srozumitelnou formou.

Tuto myšlenku více rozvádí autorka FALTISOVÁ (2010: 24), která ve svém článku klade důraz na důkladné vyjasnění významů slov. Jde o to, aby personál dobře rozuměl tomu, co si uživatel představuje pod slovy, která říká, a pod tím, co mu říká personál. Protože myšlení lidí s mentálním postižením je přeci jenom odlišné a mnohdy těžko pochopitelné a významy, které některá slova mají, jsou pro personál stále ještě překvapivé a zvláštní. Je proto dobré počítat s tím a usilovat o vzájemné porozumění.

V pobytovém zařízení, jako je DOZP Sociální pohoda, kde má většina uživatelů svůj trvalý domov, jsou poskytovány komplexní služby, které zahrnují oblasti práce, bydlení a volného času. Vychází se z již výše zmiňovaných individuálních plánů uživatelů.

Dle mého mínění zaměstnanci DOZP Sociální pohoda své uživatele, kterým poskytují služby, dobře znají. Mají přehled o schopnostech a možnostech uživatelů, ví, jaké jsou jejich zájmy, jaké mají zkušenosti – což jsou důležité informace pro individuální plánování i hledání vhodných aktivizačních činností. Personál v přímé obslužné péči zná účinné metody práce s různými uživateli, vědí jak je motivovat, jak je naučit novou dovednost. Personál je ve styku s uživateli každý den, mají tedy možnost posilovat jejich motivaci, aby pro ně zapojení do aktivizačních činností bylo synonymem pro smysluplné trávení volného času, zdrojem nových dovedností i finančních prostředků.

Podle mého zjištění jsou aktivizační činnosti v DOZP Sociální pohoda rozděleny takto:

➤ **pracovně výchovné aktivizační činnosti**

Tyto činnosti jsou uživateli vykonávány v rámci provozu zařízení, jde o pomocné práce v kuchyni, úklid budovy a areálu, zalévání květin, práce v prádelně a žehlárně. DOZP Sociální pohoda nabízí i jinou formu práce v rámci zařízení a to chráněnou dílnu, kterou je stáj s koňmi nedaleko domova, o které se uživatelé starají. Uživatelé vykonáváním pracovně výchovných aktivizačních činností přispívají k chodu a údržbě DOZP Sociální pohoda. Uživatelé, kteří vykonávají pracovně výchovné aktivizační činnosti, mají sepsanu pracovní smlouvu a za vykonávání této práce získávají finanční odměnu. Zde je důležité upozornit na to, že se jedná o práci v režimu pracovně právních

předpisů. Činnosti mohou uživatelé vykonávat každý den v týdnu, a záleží jen na nich, jaké pracovní výchovné aktivizační činnosti budou vykonávat a jak často. Samozřejmě zařízení bere v potaz uživateli schopnosti i zdravotní stav.

➤ **volnočasové aktivizační činnosti**

Zařízení svým uživatelům nabízí širokou škálu volnočasových činností (malování, práce se dřevem, vyšívání, pletení atd.) a to v rámci zařízení například v aktivizačních dílnách, nebo i mimo zařízení, jako jsou návštěvy kulturních nebo sportovních akcí. Smyslem těchto činností je především aktivizovat uživatele a pomoci jim smysluplně naplnit volný čas. Do volnočasových činností nejsou uživatelé nuceni a jejich účast na nich je dobrovolná. Je respektována volba uživatelů, pokud chtějí trávit volný čas po svém.

➤ **běžná aktivizace**

Podle mého názoru, je zde nutné podotknout, že aktivizační činnosti v DOZP Sociální pohoda nejsou jen řízené společensko-kulturní aktivity, které vyžadují od uživatelů alespoň určitou úroveň motivace, pozornosti a sociálních dovedností. Mohlo by se na první pohled zdát, že jsou aktivizováni pouze uživatelé s lehčím stupněm postižení. Není tomu tak. Pokud se zamyslíme, dojdeme k závěru, že aktivizací může být jakákoliv činnost, jejímž výsledkem je aktivita uživatele. Personál DOZP Sociální pohoda se snaží uživatele aktivizovat při každé příležitosti, přičemž vychází z přirozených každodenních situací. Více si k běžným aktivizačním činnostem povíme v následující kapitole.

1.3 Aktivizační činnosti

1.3.1 Pojem aktivizace a aktivizační činnosti

MEDLÍKOVÁ (2011: 17) uvádí, že pro sociální služby je dnes charakteristický důraz na individualitu člověka, její rozvoj a aktivitu. Podstatné je hledat vhodné přístupy k lidem s postižením a způsoby práce, které by v nich podpořily vlastní aktivitu.

Jak píše VÁGNEROVÁ (2000: 51), vlastní aktivita je velmi podstatným faktorem, který ovlivňuje osobnost člověka, jeho reakce na okolní svět i vztahy. Tento faktor přispívá podstatnou měrou k sebeuvědomění, k formování představy o sobě i

sebehodnocení. Hraje zde roli to, co člověk dělá i to, jak svou vlastní aktivitu a reakce na ní z okolí interpretuje, jaký význam aktivitě přikládá.

Zákon o sociálních službách nepředkládá přesnou definici aktivizačních činností. MEDLÍKOVÁ (2011: 43) píše, že „obecně se jedná o soubor činností vedoucí k nastartování aktivity, která povede k sociálnímu začlenění nebo také k naučení se strategiím pro zvládání těžkostí, které jsou s handicapem spojeny“.

Podle mého názoru aktivizaci tedy můžeme pojmut v nejširším slova smyslu jako jakoukoli činnost, která motivuje uživatele, aby reagovali, a tak rozvíjeli svůj potenciál. S pojmem aktivizace je spojena lidská potřeba vnímat, poznávat a ovládat sebe a své okolí. V DOZP Sociální pohoda se zatím neuplatňují specializovaní odborníci, jako jsou ergoterapeuti či pedagogové volného času. Od personálu se nevyžadují žádné speciální znalosti a vědomosti, pouze zájem o uživatele a ochota s ním pracovat nejen tradičními postupy. Aktivizovat uživatele tedy může každý pracovník zařízení od uklízeček počínaje a ředitelem konče.

1.3.2 Význam práce, pracovních výchovných a aktivizačních činností pro člověka s mentálním postižením

SOBEK (2007: 46) ve své knize říká, že pro lidi s mentálním postižením má práce (chápeme-li práci jako jakoukoli smysluplnou, cílenou tělesnou a duševní činnost) stejný význam jako pro ostatní lidi. Je pro ně vždy cestou k většímu zapojení do společnosti, znamená pro ně zvýšení příjmů a také sebeúcty. Ve většině případů práce posiluje člověka s mentálním postižením v jeho roli dospělého jedince, vede ke zvýšení kontroly nad vlastním životem, přináší nové zájmy a společenské aktivity a rozvíjí praktické dovednosti.

V DOZP Sociální pohoda jsou uživatelé, kteří dochází do aktivizačních dílen právě proto, že při vykonávání i jednoduché činnosti, jakou je například namotávání vlny do klubek, se cítí být užiteční. Jde zejména o případy, kdy tito uživatelé vykonávali stejné nebo podobné práce ve svých původních domovech, než vlivem nepříznivé situace přišli do sociální služby. Často se těmto uživatelům vybavují vzpomínky a vypráví, s čím vším ještě doma svým rodinným příslušníkům vypomáhali. Jejich vyprávění je velmi jisté a myslím si, že jsou velmi rádi, když mohou své nové okolí seznámit se svým dřívějším životem a k tomu dělat ještě něco užitečného. To je pro nás - personál

důležitým vodítkem k dalším možnostem jak uživatele aktivizovat a přitom vycházet z jeho osobnosti, individuálních přání a potřeb.

Osvěžování vzpomínek a mluvení o nich, jak píše HOJGROVÁ (2010: 42), vede u uživatelů k posilování lidské důstojnosti i ke zlepšení komunikace. Uživatelé mají možnost uvědomit si vlastní identitu, svou historii.

VÁGNEROVÁ (2008: 312) píše, že pracovní aktivita je spojena s pravidelným denním režimem, stimuluje a udržuje mnohé schopnosti a dovednosti lidí s mentálním postižením. Pracovní aktivita dává těmto lidem náplň a smysl života.

MATOUŠEK (1995: 92) mluví o očividném přínosu pracovních aktivit, pokud se do nich uživatelé sociální služby zapojují v rámci provozu zařízení nebo pokud uživatelé pracují na něčem, co s provozem zařízení přímo souvisí. Ku prospěchu je to oběma stranám. Obecně platí, že čím více se uživatelé mohou podílet na provozu zařízení, ve kterém trvale bydlí, tím je pro ně takové zařízení lepším místem.

MOTIČKOVÁ (2009: 19) vidí přínos pracovních aktivit v tom, že smysluplná činnost může být použita k prevenci zhoršení zdravotního stavu, k ovlivnění dysfunkce a k dosažení maximálního přizpůsobení uživatele.

Podle mých zjištění uživatelé DOZP Sociální pohoda mají příležitost k pracovním aktivitám v rámci pracovních výchovných aktivizačních činností. Jde o pracovní činnosti v rámci provozu zařízení (údržba prostranství kolem budovy, úklid, pomocné práce v kuchyni, práce v prádelně a žehlárně, různé sezónní práce atd.), přičemž uživatelé, kteří se do těchto aktivit zapojují, mají sepsanou řádnou pracovní smlouvu. Zařízení tak získává „zaměstnance“ a uživatelé své „zaměstnání“. Pracovní výchovné aktivizační činnosti si podrobně popíšeme v následující kapitole.

Pokud budeme mluvit o významu a přínosu volnočasových aktivit, musíme si v krátkosti nastínit, jaké možnosti pro využití volného času pro uživatele nabízí DOZP Sociální pohoda:

Při volnočasových aktivitách je využíváno kreativních technik, jako je kreslení, modelování, lepení, pletení, vyšívání, práce s papírem a přírodninami, dále je možné zapojit se do hudební výchovy, do prací na zahradě, do tvoření výrobků na prodej. DOZP Sociální pohoda vlastní koně, na kterém se uživatelé mohou svézt nebo si ho pohladit. Pokud je projeven dostatečný zájem, uživatelé se mohou zúčastnit

sportovních, kulturních, společenských ale i duchovních aktivit a také rekreačních pobytů. Tyto činnosti mají pozitivní vliv na jemnou i hrubou motoriku uživatele, svalovou sílu a v neposlední řadě i na jejich psychickou vyrovnanost. Prostřednictvím volnočasových aktivit se pracovníci zařízení s uživateli zaměřují na podporu k soběstačnosti, k rozvoji komunikace a k smysluplnému naplnění volného času. Hlavním smyslem těchto aktivit je individuálně rozvíjet osobnost každého uživatele, které vedou k větší samostatnosti, k pocitu uspokojení a radosti z dosažených úspěchů. Jedním z hlavních úkolů volnočasových aktivit je zvyšování výkonů uživatele a možnosti seberealizace (srov. Realizace, 2011).

Pokud jde o přínos hudební výchovy VOTAVA (2005: 156) poukazuje na to, že hudba působí relaxačně, stimuluje energii a je prostředkem vzájemné komunikace.

KOSTLÁNOVÁ (2009: 25) mluví o výtvarných činnostech jako o hlubším a otevřenějším vyjádření uživatelových emocí a momentální nálady. Při volné výtvarné činnosti dochází k uvolnění, je cestou jak okolí sdělit své pocity.

Jak jsem již zmiňovala v DOZP Sociální pohoda je uživatelům k dispozici kůň. VOTAVA (2005: 163) píše, že kontakt s živým koněm, umocněný přírodním prostředím, je pozitivním emočním nábojem. Uživatel při jízdě nabývá sebejistoty a sebevědomí, protože se účastní aktivity, na kterou si jiní netroufnou. Přítomnost koně přispívá ke zlepšení kontroly chování a koncentrace osobnosti.

MATOUŠEK (1995: 105) mluví o kontaktu s koněm a jízdou na něm jako o atraktivní aktivizační činnosti vhodné snad pro všechny typy uživatelů. Kůň je větší a silnější než člověk. Jízda na koni fascinuje tím, že člověk řídí silnější bytost, zároveň je na ni však odkázán. Kontakt uživatele s koněm probouzí z letargie všedního dne.

Já sama jsem již od dětství milovnicí koní a aktivním jezdcem. Jsem velmi ráda, že v zařízení DOZP Sociální pohoda kůň je. Ze své vlastní zkušenosti vím, že kontakt s koněm přináší člověku jedinečný příjemný teplý pocit. S tím, co o koni autoři Votava a Matoušek napsali nelze než souhlasit.

Svá pozitiva mají i jiná zvířata než kůň. DOZP Sociální pohoda má v kulturní místnosti akvárium s rybičkami, které mnohdy uživatelům plně nahrazuje sledování televize a je zdrojem relaxační podívané. Pokud uživatelé chtějí, personál donese krmivo a uživatelé mohou rybičky nakrmit.

Jeden z uživatelů DOZP Sociální pohoda má ve venkovním kotci psa. Se svou přítelkyní ho pravidelně krmí, starají se o něj a chodí s ním na dlouhé vycházky. PODRÁPSKÁ (2009: 22) píše o psovi jako o ideálním kamarádovi pro motivaci k pohybu a komunikaci. To jistě snadno potvrdí každý, kdo psa má.

Co se týče tzv. běžné aktivizace, jde hlavně o dosažení co největší soběstačnosti v oblasti motorických dovedností, senzorky a sociálního učení u všech uživatelů zejména pak u těch, kteří mají těžší stupeň postižení (srov. OPATŘILOVÁ, 2005: 90).

Na závěr této kapitoly si shrňme přínos aktivizačních činností podle autorky UZLOVÉ (2010: 95): „Vhodně zvolené aktivizační činnosti uživatelům přináší:

- možnost odreagování, uvolnění a zábavu,
- příležitost k nácviku sociálních dovedností,
- možnost navázat nové přátelství,
- pocit úspěchu po dosažení určitého výkonu,
- posílení sebevědomí,
- pocit příslušnosti ke skupině
- možnost srovnání s ostatními,
- příležitost zapojit se a spolupracovat na dosažení společného cíle,
- příležitost k uplatnění tvořivosti, kreativity,
- příležitost objevit netušené nadání,
- příležitost ke zlepšení sportovní výkonnosti,
- rozvoj samostatnosti.“

1.3.3. Popis a realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník

Tato kapitola odpovídá na **výzkumnou otázku č. 1: Jak jsou jednotlivé aktivizační činnosti realizovány – jak probíhají?** Odpověď na tuto otázku naplňuje dílčí část cíle této práce uvedeného v úvodní kapitole, a to popsání realizace aktivizačních činností.

Popis realizace aktivizačních činností byl zařazen na závěr teoretické části práce z důvodu, že se pohybuje na hranici mezi teorií a praxí a tato kapitola tak tvoří jakýsi most k praktické části a jejímu výzkumu.

Na tomto místě je důležité sdělit, že k získání informací k popisu o realizaci aktivizačních činností mi pomohl strukturovaný rozhovor s vedoucím aktivizačních

činností, který koordinuje jak pracovní výchovné aktivizační činnosti, tak volnočasové aktivizační činnosti. Rozhovor byl veden na téma realizace aktivizačních činností. Vedoucímu aktivizačních činností byly pokládány předem připravené otázky – viz příloha č. 1 část A.

Jak už je z předešlých kapitol známo, aktivizační činnosti v DOZP Sociální pohoda jsme rozdělili pro účely této práce takto:

- **Běžná aktivizace**
- **Pracovní výchovné aktivizační činnosti**
- **Volnočasové aktivizační činnosti**

➤ **POPIS A REALIZACE BĚŽNÉ AKTIVIZACE**

Jak již bylo dříve naznačeno, aktivizační charakter mohou mít i činnosti zcela všední. Jde zde především o aktivizaci v rámci sebeobsluhy, která má jasný smysl a okamžitý výsledek. Do oblasti sebeobsluhy zahrnujeme pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu a pomoc při hygieně. Do běžné aktivizace zapojují uživatele všichni zaměstnanci.

Realizace běžné aktivizace může vypadat například takto:

Místo hromádky oblečení nachystané personálem přímé obslužné péče, si uživatel vybírá oblečení na zítřejší den sám nebo za asistence personálu. Uživatel má tak možnost se rozhodnout sám, kterému tričku, kalhotám či mikině dá přednost a jak chce chodit oblečený.

Nabízet podněty z běžného života lze během celého dne. Například dopis od rodiny nemusí uživatel dostat od personálu přímé obslužné péče, se kterým tráví většinu času, ale je pozván do kanceláře sociálních pracovníků, které ho vybídnu, aby se posadil do křesla, pohovoří s uživatelem, dopis mu předají, popřípadě mu jej přečtou, pokud je uživatel požádá. Uživatel si tak může užít pocit, že se může posadit v kanceláři, kam se běžně nepodívá, popovídá si s lidmi, které často nepotkává a je mu věnována individuální pozornost.

➤ **POPIS A REALIZACE PRACOVNĚ VÝCHOVNÝCH AKTIVIZAČNÍCH ČINNOSTÍ**

U těchto činností jde o formu zaměstnávání uživatelů v rámci provozu zařízení. Pod pracovní výchovné aktivizační činnosti zahrnujeme pomocné práce v kuchyni, úklid

prostorů budovy a areálu, zalévání květin, práce v prádelně a žehlárně. Uživatelé tak přijdou do kontaktu s údržbáři, uklízečkami, kuchaři, s lidmi, kteří pracují v kancelářích – mají tedy možnost k navázání i jiných sociálních kontaktů než s personálem přímé obslužné péče. Pracovní podmínky upravuje, v souladu s platnými právními předpisy, řádně sepsaná pracovní smlouva, se kterou jsou uživatelé seznámeni, když ji podepisují, ať už sami nebo v zastoupení svého opatrovníka. V pracovní smlouvě je sjednaná odměna za vykonanou práci.

Nyní se zaměřím na to, jak jsou jednotlivé pracovní výchovné aktivizační činnosti realizovány, přičemž časové vymezení, kdy jsou tyto činnosti prováděny, je u všech stejné – tedy od 8:45 – 11:00 hodin dopoledne a odpoledne od 13:30 - 15:30. Pokud uživatel nestihne zadanou práci udělat v dopoledních hodinách, dodělá svou práci odpoledne. Kontrolu, zda práci odvedl uživatel řádně, provádí dle situace vedoucí aktivizačních činností, uklízečky, údržbáři, pradelna, švadlena nebo kuchaři.

Úklid: Vysávání:

Uživatel A vyhledá po snídani uklízečku, která ho doprovodí k personální šatně, kde je umístěn vysavač. Personální šatna se nalézá v půdní vestavbě budovy zařízení a je jedním z míst, kde uživatel A vysává. Poté se uživatel A přemístí o patro níž, tedy do vestibulu. Pokud uživatel A nezvládne vysavač snést ze schodů, požádá uklízečku, jiného uživatele či personál ve službě, aby mu s přesunem vysavače pomohli. Po úklidu vestibulu se uživatel A přesouvá opět o patro níž, kde je třeba vysát v šatně uživatelů. Pokud je to nutné, uživatel A je požádán o vysání aktivizační dílny č. 1, kde je rovněž umístěn koberec. Vysávání probíhá denně kromě víkendů. Ve vysávání uvedených prostor se střídají tři uživatelé.

Úklid: utírání prachu:

Uživatel po snídani jde k úklidové místnosti v prvním patře a vyčká na uklízečku, ta mu vydá čisticí prostředek na odstraňování prachu a prachovku. Uživatel utírá prach na skříňkách ve vestibulu, na parapetech po chodbách, na policích v jídelně uživatelů a v kulturní místnosti uživatelů. Utírání prachu probíhá denně kromě víkendů, při této práci se střídá pět uživatelů.

Úklid: vytírání prostor zařízení:

Uživatel po snídani jde k úklidové místnosti v prvním patře a vyčká na uklízečku, ta mu vydá kbelík, do něhož si uživatel napustí teplou vodu, uklízečka mu dále vydá

desinfekční čistící saponát, koště a hadr na vytírání. Prostory kde se vytírá, jsou: schodiště, chodba ve spodním patře, chodba v přízemí, chodba v prvním patře, kulturní místnost. Tyto prostory mají mezi sebou uživatelé rozděleny. Při vytírání těchto prostor se střídá čtrnáct uživatelů. O úklid společných WC se stará uklízečka. Úklid výše zmiňovaných prostor probíhá denně. Pokud jde o jídelnu uživatelů, je průběh úklidu jiný. Po každém jídle uživatelé setřou stoly, po večeři se jídelna vytře. Na úklidu jídelny se podílí šest uživatelů. Úklid jídelny se provádí denně.

Práce v prádelně a žehlárně:

Uživatelé C a D snesou špinavé prádlo z pater v pytlích do skladu špinavého prádla, Uživatelé E a F začnou prádlo za asistence pradelny třídit a dávat do praček. Poté co za asistence pradelny praní spustí, hlídají uživatelé E a F, zda praní probíhá v pořádku, zda nikde neuniká voda atd. Po vyprání uživatelé E a F vyndají vyprané prádlo do košů a uživatelé C a D jej jdou pověsit buď na půdu zařízení, nebo ven. Mezi tím uživatelé G a H v žehlárně žehlí, skládají a třídí prádlo. Po usušení prádla uživatelé C a D naskládají prádlo do košů a odnesou ho do žehlárny. Práce v prádelně a žehlárně probíhají denně. Při práci v prádelně a žehlárně se střídá deset uživatelů.

Úklid kanceláří:

Při úklidu kanceláří najdou uživatelé nástroje, pomůcky a saponáty umístěné na příslušném místě. Uživatel ví, kde a kdy má uklízet, nebo mu to sdělí vedoucí aktivizačních činností. Při úklidu kanceláří uživatel vynese odpadkové koše, zamete, vytře, umyje umyvadlo a toaletu. O úklid kanceláří se střídá šest uživatelů. Uživatelé uklízí kancelář vrchní sestry, kancelář sociálních pracovníků, kancelář ředitele, sesternu, kancelář vedoucího aktivizačních činností, kancelář aktivizátorů volnočasových činností.

Zalévání květin:

Uživatel zkontroluje, zda je třeba květiny rozmístěné po zařízení zalít. Tuto skutečnost mu však může oznámit kdokoli z personálu. Uživatel si dojde vyzvednout konev na zalévání v jedné z aktivizačních dílen. Uživatel poté zalije květiny, které to potřebují. O zalévání květin se stará jeden uživatel a činnost provádí podle potřeb květin.

Úklid a práce okolo DOZP:

V rámci úklidu a prací okolo DOZP Sociální pohoda, v době průběhu výzkumu, prováděli uživatelé tyto činnosti: úklid sněhu, úklid uhlí, vynášení odpadkových košů. Všechny tyto činnosti uživatelé provádí podle potřeb zařízení, uživatele vedou v těchto činnostech údržbáři. Ti uživatelům rozdělí práci, nástroje a popřípadě uživatelům pomáhají, pokud si uživatelé neví s něčím rady. Na tomto úseku se po dobu průběhu výzkumu střídalo šest uživatelů.

Pomocné práce v kuchyni zařízení DOZP Sociální pohoda:

Jedná se o mytí nádobí a úklid umytého nádobí, přičemž se ob den střídají dvě uživatelky. Případné pokyny dává uživatelkám sloužící kuchař.

Práce ve stáji u koní:

Tato činnost probíhá denně, je zařazena pod chráněnou dílnu a věnuje se jí osm uživatelů. Stáj, v níž jsou ustájeni tři koně, je ve vzdálenosti zhruba 350 metrů od DOZP Sociální pohoda. Odchod z DOZP Sociální pohoda je s uživateli domluven na 8:45 ráno. Když dorazí ke stáji, nejprve uživatelé natáhnou vodící pásku podél cesty ze stáje k výběhu, nanosí seno, očistí a případně dopustí nádrž s vodou. Mezi tím doprovázející aktivizátor koním přichystá krmivo do kbelíků, které uživatelé přesypou koním do žlabů. Po krmení se uživatelé rozdělí do skupin. Dva uživatelé jdou koně vyhřebelcovat. Další tři uživatelé si vezmou potřebné nářadí a jsou odstranit nečistoty z výběhu. Když uživatelé mají koně vyhřebelcované doprovázející aktivizátor koně pustí ze stáje ven do výběhu, kde za nimi zavře elektrický ohradník. Některý z uživatelů poté zapne spínač, aby se elektrický ohradník spustil. Jiní uživatelé smotají zpět vodící pásku. Poté se uživatelé pustí do kydání boxů, pokud je třeba, dostelou slámu a piliny, vyčistí žlaby i nádrže s vodou, nanosí seno a zametou. Doprovázející aktivizátor na závěr připraví koním krmení na odpoledne.

Pracovně výchovné aktivizační činnosti jsou dostupné spíše uživatelům s lehkým a středně těžkým stupněm mentálního postižení. Jde o jedince, kteří jsou zcela mobilní, nemají větší problémy s vyjadřováním a komunikací, orientují se v čase i prostoru, mají určitou míru sociálních dovedností, dokážou pracovat samostatně a míra rizika je přijatelná. Rozpis těchto činností a uživatelů, kteří je mají provádět a kdy má u sebe vedoucí aktivizačních činností. Uživatelé se na něj mohou obrátit, pokud potřebují dokoupit například nějakou pracovní pomůcku nebo se chtějí zeptat, kde a kdy pracují, pokud to zapoměli.

➤ **POPIS A REALIZACE VOLNOČASOVÝCH AKTIVIZAČNÍCH ČINNOSTÍ**

Zařízení DOZP Sociální pohoda nabízí svým uživatelům širokou nabídku volnočasových činností tak, aby si každý uživatel mohl vybrat to, o co má zájem. Aktivizační činnosti vymýšlí a pořádají aktivizátoři volnočasových činností pod vedením vedoucího aktivizačních činností. Pracovníci tohoto úseku zohledňují při nabízení volnočasových aktivizačních činností zdravotní stav, věk, zájmy, schopnosti a dovednosti uživatelů. Účast uživatelů na volnočasových aktivitách je zcela dobrovolná.

Prostory vyhrazené pro volnočasové aktivizační činnosti jsou: kulturní místnost, tři aktivizační dílny, hřiště v areálu zařízení, jízdárenský kruh u výběhu s koňmi. Časové vymezení, kdy se mohou uživatelé do volnočasových aktivizačních činností nabízených personálem domova zapojovat, je vždy od 8:45 – 11:00 hodin dopoledne a odpoledne od 13:30 - 15:30. Nabídka volnočasových aktivizačních činností je vyvěšena na nástěnce ve vestibulu domova, kde si uživatelé mohou vše přečíst.

Sportovní aktivity

Sportovních aktivit se zúčastňují většinou mobilní uživatelé, ti kteří jsou více aktivní a mají rádi sport. V případě příznivého počasí uživatelé se sejdou s aktivizátory v daný čas na sportovním hřišti v areálu zařízení. Předem připravený program nabízí uživatelům hry s míčem atd. Aktivizátor je uživatelům nápomocný, předvádí a ukazuje co s míčem dělat, jak se postavit, vysvětluje pravidla her. V rámci aktivního pohybu na čerstvém vzduchu jsou uživatelům nabízeny procházky po okolí Javorníku např. na Javornickou rozhlednu a to po celý rok. Pokud jiné zařízení pořádá např. sportovní hry a pošlou do DOZP Sociální pohoda pozvánku, aktivizátoři obejdou uživatele s dotazem, zda by chtěli na akci jet. Pokud je dostatečný zájem ze stran uživatelů (a většinou tomu tak bývá) uživatelé se jedou za doprovodu personálu zařízení her zúčastnit.

Pokud není vhodné počasí, aby mohli uživatelé sportovat venku, v zadní části kulturní místnosti jsou umístěny dva rotopedy, na kterých uživatelé mohou šlapat. Kulturní místnost po vyklizení židlí slouží také jako provizorní tělocvična, protože DOZP Sociální pohoda tělocvičnu jako takovou nemá.

plavání

Je velmi oblíbenou sportovní aktivitou u uživatelů DOZP Sociální pohoda. V zimním období jezdí uživatelé s aktivizátory do plaveckého bazénu v Horažďovicích. V letních měsících uživatelé jezdí na otevřené koupaliště Rohanov nedaleko Javorníka. Uživatelé vědí o nabízené činnosti předem. V den odjezdu si uživatelé sami či za podpory personálu sbalí potřebné věci (osušku, mýdlo, plavky, krém na opalování atd.) a společně s doprovázejícím personálem odjíždí tranzitem či osobními auty.

jízda na koni

Je specifickou sportovní aktivitou, která probíhá vždy v odpoledních hodinách, pokud to počasí dovolí. Kobyly jsou menšího vzrůstu a mohutnější stavby těla, takže uživatelům se na ni dobře nasedá a také se na ní uživatelům dobře sedí. Kobyly jsou mírné, klidné povahy, poslouchá pokyny aktivizátora, a proto je pro jízdu uživatelů vhodným koněm. Uživatelé, kteří mají o tuto aktivitu zájem, se obléknou, obují a shromáždí se před odchodem u dveří skladu s pomůckami pro aktivizační činnosti. Zde na ně čeká aktivizátor, který je proškolen v práci s koňmi a má praktické zkušenosti. V DOZP Sociální pohoda se této činnosti věnují dva aktivizátoři, kteří se střídají. Uživatelé rádi pomáhají s nošením pomůcek k jízdě na koni (madla, deka, uzdečka, bezpečnostní vesta a helma). Když se uživatelé shromáždí, odcházejí s aktivizátorem k výběhu, kde je postavený jízdárenský kruh. Uživatelé se posadí na lavičky než aktivizátor nauzdí a připraví kobylu k jízdě. Uživatelé se v jízdě vystřídají, kobylu velmi rádi hladí.

Výlety, návštěvy kulturních a společenských akcí, rekreační pobyty

Aby uživatelé netrávili veškerý čas jen v zařízení DOZP Sociální pohoda, aby se jim dostávalo různých podnětů, aby se mohli střetávat a kamarádit se s lidmi nejen ze svého domovského zařízení, personál pro ně pořádá a organizuje spoustu akcí mimo domov. Zařízení v tomto ohledu také spolupracuje s ostatními zařízeními stejného či podobného typu, jako je např. Domov Petra Mačkov, Domov pro osoby se zdravotním postižením v Oseku, Denní stacionář pro mentálně postižené děti, mládež a dospělé ve Strakonících, Domov Pístina a Domov pro seniory Kůsov.

Při organizování výletů, návštěv kulturních a společenských akcí personál vychází nejen z nabídek, které do zařízení přichází nebo které sami aktivizátoři vyhledávají, ale i z podnětů od uživatelů.

Mezi oblíbené akce, kterých se uživatelé opakovaně zúčastňují, patří například: Westernový den v Domově Petra v Mačkově, kulturní akce Chceme žít s Vámi v Praze, diskotéka v Domově pro osoby se zdravotním postižením Osek, diskotéka v denním stacionáři ve Strakonících, rekreační pobyt v Olšině, rekreační pobyt v lázních Bechyně. Dále jsou uživatelům nabízeny návštěvy divadelních představení, výlety do zoo, do přírody a za kulturními památkami.

Aktivizátoři zjistí zájem uživatelů o nabízenou akci a sepíší v dostatečném předstihu seznam těch uživatelů, kteří by se chtěli akce zúčastnit. Také je vytvořen seznam věcí, které má mít uživatel s sebou, popřípadě jaké vhodné oblečení a obuv si má obléct.

Pokud se jedná o vícedenní pobyt, je obeznámen opatrovník uživatele o akci, které se jeho opatrovanec zúčastní. Klíčový pracovník pak pomáhá uživateli s balením věcí, a pokud je třeba něco dokoupit, předá klíčový pracovník seznam sociální pracovníci, a ta chybějící věci obstará. Na vícedenní pobyty jezdí s uživateli aktivizátoři, ošetřovatelka a zdravotní sestra, aby byla uživatelům zajištěna komplexní péče i mimo domov.

Volnočasové aktivizační činnosti, které probíhají v aktivizačních dílnách

Aktivizační dílny jsou v zařízení DOZP Sociální pohoda celkem tři. Na nástěnce ve vestibulu jsou uživatelé informováni, co, kdy a v jaké dílně probíhá za činnosti. Aktivizátoři také informují uživatele ústně o nabízených volnočasových aktivizačních činnostech. Dílny jsou vybaveny stoly, židlemi, rádiem a skříňkami, ve kterých je umístěn rozličný materiál, jako jsou výtvarné potřeby, látky, jehly a pletací jehlice, papíry, fixy, pastelky, čtvrtky, lepidla, tavné pistole, nejrůznější dekorační materiál atd. Po snídani začínají uživatelé přicházet do jednotlivých dílen a aktivizátoři jim jsou nápomocní, pokud si uživatel neví s něčím rady, pokud potřebuje ukázat postup, pokud potřebuje pomoci s úkonem, který uživatel sám nezvládne. Aktivizátor se také snaží vést rozhovor a diskuse s uživateli, snaží se je motivovat k činnosti i k rozvoji již nabitých znalostí a dovedností.

Dílna označená číslem jedna slouží uživatelům jako kuchyňka. Zde se uživatelé učí zvládat pomocné kuchyňské práce jako je mytí a utírání nádobí, krájení, strouhání, válání těsta a jeho vykrajování, míchání těsta. Velmi oblíbené je u uživatelů pečení bramboráků, palačinek a vánočního cukroví. Pokud uživatel slaví narozeniny, má

možnost si za asistence aktivizátorů přichystat oslavu pro pozvané přátele. Může s aktivizátory připravit chlebičky, jednohubky a třeba upéct bábovku.

Pokud se zrovna na této dílně nevaří, je uzpůsobena k tomu, aby uživatelům s aktivizátory sloužila jako místnost pro hudební aktivity. K dispozici jsou klávesy, malé bubínky, triangel, dřívka, rumba koule a kytara. Uživatelé mohou poslouchat hudbu z CD přehrávače a zpívat si, sami zpívají lidové i moderní písně s hudebními nástroji, nebo tvoří a realizují vlastní pěvecká vystoupení pod vedením aktivizátora. Velkým hudebním úspěchem takového sevíčeného hudebního vystoupení byla účast a vítězství v pěvecké soutěži v Olomouci v roce 2010. Uživatelé pod vedením aktivizátora vystupují se svými hudebními čísly například v domovech pro seniory v Kůsově, v Pravětíně či v Prachaticích, na oddělení LDN v nemocnici ve Vimperku a na pozvání vystupují při různých kulturních akcích v okolí.

Aktivizační dílna s číslem dvě má název „Dřevěná dílna“. Uživatelé zde mohou z různých dřevěných částí sestavovat zvířátka, vyrábět rámy na obrázky, krmítka pro ptáky, dřevěné hračky a jiné výrobky ze dřevěných materiálů. Vypalovací technikou mohou uživatelé tvořit na dřevěné desky obrázky, vyrábět medaile s různými motivy. Zařízení dokonce obdrželo zakázku na medaile s motivem zvířat od zoologické zahrady na Hluboké, také Javornická rozhledna projevila zájem o podobné výrobky uživatelů.

Aktivizační dílna číslo tři slouží jako prostor pro tvorbu nejrůznějších výtvarných a kreativních technik. Mezi výtvarné techniky patří kresba, malování na sklo, ubrousková technika aplikovaná například na květináče. Do textilních technik se řadí ruční práce jako pletení, háčkování, vyšívání, výroba karnevalových masek, pletení rohožek. Práce s papírem obnáší vystřihování, vyřezávání nejrůznějších motivů, tvorba obrazů lepením kuliček z krepového papíru. Práce s přírodním materiálem zahrnuje aranžování květin sušených i živých, pletení košíků z pedigu, tvorba adventních věnců a různých dekorací pro různá roční období a příležitosti. Tato dílna je místem nejen pro seberealizaci a využití uživatelů ale i místem pro tvorbu výrobků, které jsou vhodné pro prodej a reprezentaci práce uživatelů. DOZP Sociální pohoda je zván například na velikonoční či vánoční prodeje v okolí a o výrobky uživatelů je velký zájem. Ti, kteří výrobky kupují, přispívají na nákup materiálů pro další tvorbu výrobků uživatelů DOZP Sociální pohoda.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíl výzkumu a stanovení výzkumných otázek

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jaký je přínos aktivizačních činností pro uživatele Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník, kteří se do aktivizačních činností zapojují, z pohledu personálu.

Stanovení výzkumných otázek:

Otázka č. 1:

Jak jsou jednotlivé aktivizační činnosti realizovány – jak probíhají?

Otázka č. 2:

Jaký je přínos aktivizačních činností pro uživatele, kteří se do těchto činností zapojují?

Otázka č. 3:

Mohou být aktivizační činnosti pro uživatele, kteří se do těchto činností zapojují, finančně přínosné?

Otázka č. 4:

Mohou se do všech aktivizačních činností zapojovat všichni uživatelé?

2.2 Techniky a metody sběru dat

V této práci je využita metoda kvalitativního výzkumu.

Techniky:

Strukturovaný rozhovor

Skládá se z řady pečlivě formulovaných otázek, na které mají odpovědět jednotliví informanti. Strukturovaný (standardizovaný) rozhovor má přísný řád. Výzkumník postupuje přesně podle textu formuláře rozhovoru a mluví s osobami, které byly předem vybrány podle určitých kritérií. Výzkumník čte respondentovi (dotazovanému) otázky, a případně i možné varianty odpovědí, podle pořadí a zaznamenává ty odpovědi, pro které se respondent rozhodl (SKŘÍČKOVÁ, 2007).

Analýza dokumentů

Tato technika získávání dat zkoumá písemné prameny, ale nejen je (HENDL, 2007). Jde o studium informací, jejichž sběr byl již z jiných důvodů proveden dříve. Při vlastním výzkumu se jedná již jen o druhotné zpracování hotového materiálu. K těmto pramenům se obracíme tehdy, nemůžeme-li získat podklady k výzkumu z přímého pozorování pro časovou nebo místní odlehlost událostí (SKŘÍČKOVÁ, 2007).

Tato technika byla zvolena proto, abych mohla získat a zpracovat informace týkající se aktivizačních činností, uživatelů a zaměstnanců DOZP Sociální pohoda o. p. s., Javorník, a abych je mohla interpretovat v této práci.

metody:

Pro účely této práce byla využita deskriptivní metoda – popis, dále analýza, a komparace – srovnávání teorie a praxe.

2.3 Popis terénu výzkumu a charakteristika respondentů

Na tomto místě je důležité uvést, že vedení DOZP Sociální pohoda o. p. s. souhlasilo s uveřejněním svého názvu a dokumentace bez osobních údajů uživatelů – viz příloha č. 2.

Popisu jmenovaného zařízení jsme se již věnovali podrobně v kapitole o DOZP Sociální pohoda o. p. s., Javorník. Nyní si tedy stručně uvedeme doplňující informace, které se vztahují přímo k výzkumu.

Prostorové podmínky:

Obyvatelé domova jsou ubytováni v objektu původního horského hotelu, který po rekonstrukci sloužil pro účely ozdravných horských pobytů. Ubytovaní je realizováno ve dvou podlažích jediné budovy, v jednolůžkových, dvoulůžkových a třílůžkových pokojích s vlastním sociálním zázemím, (toaleta a sprchový kout). Uživatelé domova jsou ubytováni bezbariérově. V suterénu budovy je umístěno technické zázemí objektu, sauna, rehabilitace, včetně sociálního zařízení. Součástí budovy je jídelna uživatelů, aktivizační dílny, společenská místnost, vestibul a prodejní koutek zřízený pro obyvatele domova. Dále je v zařízení k dispozici ošetrovna s ordinací pro lékaře. Pokoje a společné prostory jsou vybaveny nábytkem se snadno omyvatelným povrchem, podlahy jsou snadno čistitelné a dezinfikovatelné. Maximální kapacita zařízení je osmdesát čtyři uživatelů.

Časový harmonogram výzkumu:

Výzkum probíhal v průběhu měsíce ledna 2011, v zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Vacov, Javorník 74, Stachy 384 73.

Charakteristika vzorku respondentů:

Celkem pracuje v zařízení DOZP Sociální pohoda dvacet čtyři zaměstnanců v přímé obslužné péči. Zdravotnický personál tvoří osm osob. Vedoucím zdravotnického personálu je vrchní sestra, která je zároveň nadřízenou osobou ošetřovatelů a ošetřovatelek, kterých je v tomto zařízení celkem sedm. Výchovný a vzdělávací personál tvoří celkem sedm osob: vedoucí aktivizačních činností a šest aktivizátorů volnočasových aktivizačních činností. V zařízení s uživateli pracuje přímo sociální pracovnice.

Pro lepší názornost si shrňme informace o respondentech takto:

počet respondentů, se kterými byl veden strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami: 24; podrobněji:

1x sociální pracovnice

1x vrchní sestra

1x vedoucí aktivizačních činností

7x aktivizátor volnočasových činností

7x zdravotní sestra

7x ošetřovatelé/ošetřovatelky

Respondenti byli před začátkem rozhovoru seznámeni s tím, k jakým účelům budou získané informace z anonymního rozhovoru sloužit. Všichni respondenti odpovídali na stejné otázky. Někteří respondenti mluvili otevřeně a sdílně, jiní na položené otázky reagovali stručně a více své odpovědi nerozváděli.

2.4 Prezentace výsledků výzkumu

Zpracování výzkumu:

Výpovědi respondentů byly písemně zaznamenávány do předem připravených formulářů s otázkami strukturovaného rozhovoru (viz příloha č. 1, část B).

K vyhodnocení dat byly vytvořeny kategorie odpovědí, které se kryjí s odpověďmi respondentů, nebo se tyto odpovědi co nejvíce vytvořeným kategoriím podobají a dají se tak do nich pro přehlednost zjištění zahrnout. Data byla poté převedena pro větší přehlednost do tabulek.

Vyhodnocení strukturovaného rozhovoru:

K výzkumné otázce týkající se přínosu **aktivizačních činností pro uživatele, kteří se do těchto činností zapojují?**“ se vztahují tyto otázky řízeného rozhovoru:

otázka č. 1: Jak jsou aktivizační činnosti pro uživatele DOZP Sociální pohoda, dle Vašeho mínění, přínosné?

otázka č. 3: Jaký je, podle Vašeho mínění, další přínos aktivizačních činností pro uživatele DOZP Sociální pohoda?

Pro podrobnější přehled níže uvedená tabulka znázorňuje, jaké odpovědi personál (respondenti) nejčastěji v rozhovoru uváděl.

Tab. č. 1: Přínos aktivizačních činností pro uživatele z pohledu personálu

Počet uvedených odpovědí	Kategorie odpovědí
17 x	Smysluplná náplň volného času
17 x	procvičování paměti, myšlení, komunikace a sociálních dovedností
13 x	rozvoj osobnosti, sebedůvěry, seberealizace
12 x	rozvoj motoriky
11 x	učení se novému, poznávání nových míst
9 x	zapojení se do kolektivu
8 x	zpestření dne, relaxace
7 x	radost z úspěchu, vykonané práce
7 x	udržování, rozvoj schopností a dovedností
6 x	finanční odměna
6 x	motivace k aktivitě, činnosti
1 x	rozvoj samostatnosti

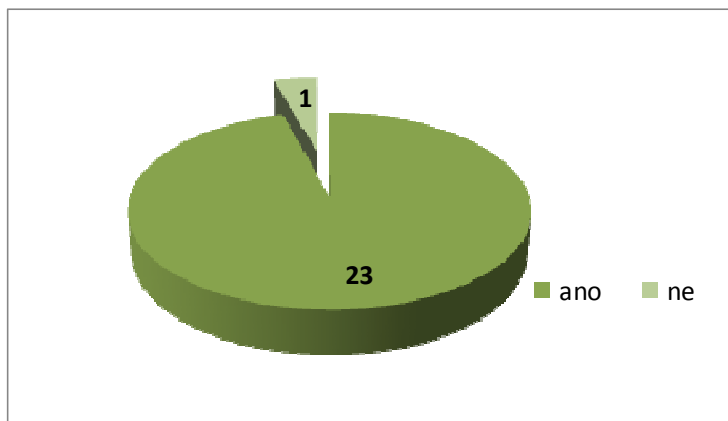
Zdroj: vlastní výzkum.

Obecně lze tedy říci, že podle personálu přímé péče v zařízení DOZP Sociální pohoda je přínosem aktivizačních činností pro uživatele:

- radost z úspěchu, vykonané práce
- zpestření dne, relaxace
- rozvoj motoriky
- učení se novému, poznávání nových míst
- finanční odměna
- smysluplná náplň volného času
- rozvoj osobnosti, sebedůvěry, seberealizace
- udržování, rozvoj schopností a dovedností
- rozvoj samostatnosti
- zapojení do kolektivu
- motivace k aktivitě, činnosti
- procvičování paměti, myšlení, komunikace a sociálních dovedností

K výzkumné otázce č. 2: „**Mohou být aktivizační činnosti pro uživatele, kteří se do těchto činností zapojují, finančně přínosné?**“ se vztahuje otázka strukturovaného rozhovoru č. 2: *Jsou pracovní výchovné aktivizační činnosti, dle Vašeho mínění, pro uživatele finančně přínosné?*

Graf č. 1 Finanční přínos aktivizačních činností

Zdroj: vlastní výzkum.

Graf znázorňuje poměry názorů, zda jsou nebo nejsou pracovní výchovné aktivizační činnosti pro uživatele zařízení DOZP Sociální pohoda finančně přínosné. V drtivé většině odpověděli respondenti „ano“. Respondenti, až na jednoho, jsou toho názoru, že pracovní výchovné aktivizační činnosti jsou pro uživatele finančně přínosné.

Jak bylo uvedeno v teoretické části práce, všichni uživatelé, kteří se do pracovních výchovných aktivizačních činností zapojují, mají sepsanou řádnou pracovní smlouvu, ve které je mimo jiné sjednána i výše finanční odměny.

Na tomto místě bych ráda uvedla odpověď vedoucího aktivizačních činností, který má organizaci pracovních výchovných aktivizačních činností ve své kompetenci: „Pracovní výchovné aktivizační činnosti jsou pro uživatele DOZP Sociální pohoda finančně přínosné, za jejich vykonávání dostávají uživatelé finanční odměnu. Výše finanční odměny za vykonávání pracovních výchovných aktivizačních činností se liší. Záleží na tom, jak často uživatelé tyto činnosti vykonávají. Pokud dělají několik pracovních činností denně a několikrát v týdnu, jejich finanční odměna je tím vyšší. Též záleží na tom, zda aktivity uživatelé vykonávají pravidelně či nepravidelně.“

Vedoucí aktivizačních činností dále v rozhovoru uvedl, že do pracovních výchovných aktivizačních činností se spíše zapojují uživatelé s lehkým a středně těžkým stupněm mentálního postižení, výjimečně se těchto aktivit účastní uživatelé s těžkým stupněm

mentálního postižení a jejich účast je velmi nepravidelná. Uživatelé s hlubokým stupněm mentálního postižení se těchto aktivit neúčastní. Je to ovlivněno tím, že vzhledem k závažnosti handicapu těchto uživatelů jsou pro ně pracovní výchovné aktivizační činnosti příliš náročné. Pracovní výchovné aktivizační činnosti mohou uživatelé vykonávat každý den v týdnu i několikrát za den. Záleží zcela na rozhodnutí uživatele, v jaké míře se do pracovních výchovných aktivizačních činností zapojí.

Představím poslední výzkumnou otázku, k ní vztahující se otázky strukturovaného rozhovoru a výsledky výzkumu.

Výzkumná otázka č. 4: Mohou se do všech aktivizačních činností zapojovat všichni uživatelé?

Otázka rozhovoru č. 4: Jsou aktivizační činnosti, dle vašeho mínění, přístupné všem uživatelům?

Na tuto otázku odpovídali respondenti dosti rozdílně, mnohdy nad odpovědí váhali. Nad touto položenou otázkou přemýšleli déle, než nad ostatními položenými otázkami rozhovoru. Je zajímavé, že stejné téma vnímají respondenti jinak.

Tab. č. 2: Přístupnost aktivizačních činností uživatelům

Odpověď	Počet
Ano	3x
Ano, ale musí se přizpůsobit individuálně uživateli	11x
Ano, pokud jsou aktivity vhodné pro jejich stupeň postižení	4x
Ne, ne každé aktivity se může každý uživatel zúčastnit	3x
Ne	3x

Zdroj: vlastní výzkum.

Z výše uvedené tabulky je tedy patrné, že názory na to, zda jsou aktivizační činnosti přístupné všem uživatelům, se u názorů respondentů liší a není zde na položenou otázku jednotné hledisko. Můžeme však říci na základě spíše kladných odpovědí, že převládá u respondentů názor, že aktivizační činnosti nabízené v DOZP Sociální pohoda jsou přístupné všem uživatelům, ale jejich průběh se musí přizpůsobit individuálním schopnostem uživatele.

Otázka rozhovoru č. 5: Je účast uživatelů na aktivizačních činnostech, dle Vašeho mínění, ovlivněna stupněm mentálního postižení uživatelů?

Na položenou otázku odpovídali respondenti spíše kladně. Ti co odpovídali kladně, v zápětí dodávali, že účast uživatelů na aktivizačních činnostech je ovlivněna nejen

stupněm mentálního postižení uživatelů a k němu případných přidružených handicapů, ale i jinými faktory, které mezi sebou souvisí. Tyto faktory jsou blíže specifikovány v odpovědi na následující otázku.

Tab. č. 3: Vliv mentálního postižení uživatelů na zapojení do aktivizačních činností

Odpověď	Počet
Ne	3
Ano	15
Ano, lidé s lehčím postižením mají větší možnosti než lidé s těžším stupněm postižení.	6

Zdroj: vlastní výzkum.

Na tomto místě bych se ráda více věnovala odpovědi čtvrtiny respondentů, kteří mají stejný názor a odpověď na výše uvedenou otázku více okomentovali. Tito respondenti ve svých odpovědích uváděli, že lidé s lehkým stupněm mentálního postižení mají větší výběr z aktivit, do kterých se mohou zapojit, snadněji se aktivizují oproti lidem s těžšími formami postižení, pro které je náročné například se i obléct nebo najíst, natož se věnovat nějaké činnosti. Lidé s těžšími formami postižení se také snadněji a rychleji unaví než lidé s lehkým stupněm postižení, vypovídali respondenti.

Otázka rozhovoru č. 6: Jaké jiné faktory, dle vašeho mínění, ovlivňují účast uživatelů na aktivizačních činnostech?

Mezi jiné faktory, které ovlivňují účast uživatelů na všech aktivizačních činnostech, byly respondenty uvedeny tyto:

- psychický stav, nálada uživatele
- personál, který aktivitu vede
- přístup personálu k uživatelům
- nabídka aktivit
- zdravotní stav uživatele
- schopnosti a dovednosti uživatele
- motivace uživatele
- věk uživatele
- stupeň postižení
- zájmy uživatele

- úroveň sociálních dovedností uživatele
- finance
- kolektiv

Tab. č. 4: Faktory ovlivňující účast uživatelů na aktivizačních činnostech

Odpověď	Počet
povaha, nálada uživatele	18x
zdravotní stav uživatele	16x
motivace	10x
personál, který aktivitu vede	6x
schopnosti a dovednosti uživatele	6x
věk uživatele	6x
stupeň postižení uživatele	5x
zájmy a záliby uživatele	5x
úroveň sociálních dovedností	5x
přístup personálu k uživatelům	4x
nabídka aktivit	3x
uživatelé se nechtějí zapojit	2x
kolektiv uživatelů	2x
finance	1x

Zdroj: vlastní výzkum.

Na toto téma se respondenti rozhovořili. Výše uvedená tabulka uvádí názory respondentů, které se v odpovědích při vedeném rozhovoru na výše uvedenou otázku objevovaly.

Podrobněji se věnuji kategorii odpovědi „uživatelé se nechtějí zapojit“, i s určitým komentářem. Dva respondenti při rozhovoru na toto téma uvedli, respektive tlumočili názory samotných uživatelů. Cituji: „...někteří nejspokornější z uživatelů DOZP Sociální pohoda tvrdí, že se nechtějí do aktivizačních činností zapojovat, protože by byli zařazeni do kolektivu s méně schopnými uživateli, ostatní by je mohli vnímat jako ty méně schopné také, a to oni přeci nejsou.“ Tyto názory vyjádřili někteří uživatelé, když se je personál snažil motivovat k zapojení se do nabízených aktivizačních činností – na těchto výpovědích se shodli dva respondenti.

Nyní uvedu souhrnný komentář k výpovědím respondentů o faktorech ovlivňujících účast uživatelů na volnočasových aktivitách.

Aktuální zdravotní stav se může náhle zhoršit například vlivem nemoci, uživatel se tak může stát nemohoucím pacientem, který účasti na aktivizačních činnostech není schopen. **Uživatelovo emoční naladění v daný den** - stává se, že uživatelé, stejně tak jako ostatní lidé bez postižení, prostě „nemají svůj den“ a nic se jim dělat nechce. I toto rozhodnutí musí personál DOZP Sociální pohoda respektovat. Účast na aktivizačních činnostech ovlivňuje i **povaha uživatele**. Někteří uživatelé jsou aktivnější a rádi se účastní aktivit, kde mohou být v kolektivu, nebo si sami najdou nějakou činnost, která je zajímavá a baví je. Jiní uživatelé nemají například zrovna potřebu být ve větším společenství lidí, raději chtějí být sami se svými myšlenkami, nebo jim výběr aktivizační činnosti komplikuje **stupeň jejich postižení**. Podstatným faktorem, který ovlivňuje účast uživatelů na aktivizačních činnostech, je **motivace**. Ta může mít podobu odměny, například pochvaly, sladkosti či uvaření kávy. Dalším faktorem ovlivňujícím účast na aktivizačních činnostech a zároveň možnou podobou motivace je, že uživatel chce rozvíjet své **schopnosti a dovednosti** – ty pak také mají vliv na volbu aktivizačních činností. Volba aktivizačních činností je ovlivněna kromě úrovně schopností a dovedností uživatelů ještě **nabídkou aktivizačních činností** a uživatelským **preferováním zálib a zájmů**. Některé z aktivizačních činností vyžadují od uživatelů **určitou míru sociálních dovedností**. Pokud některý z uživatelů má potíže se ovládat, nebo jestliže mezi některými účastníky aktivit může dojít ke konfliktům, personál musí zvážit, zda je pro uživatele daná aktivita vhodná a najít nějaké optimální řešení.

2.4.1 Diskuse

V této kapitole se budu zabývat výsledky provedeného výzkumu a budu je porovnávat s výsledky výzkumu z jiné, na podobné téma zaměřené práci, také se budu snažit porovnat výsledky svého výzkumu se zjištěními jiných autorů odborné literatury.

Cílem práce bylo analyzovat chod zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník, se zaměřením na aktivizační činnosti, které jmenované zařízení svým uživatelům nabízí a popsat, jak jsou tyto aktivizační činnosti realizovány včetně zmapování jejich přínosu pro uživatele.

Cílem výzkumu v rámci praktické části bylo zjistit, jaký je přínos aktivizačních činností pro uživatele Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník, kteří se do aktivizačních činností zapojují, z pohledu personálu.

Na výzkumné otázky byly navázány otázky strukturovaného rozhovoru vedeného s personálem Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s.

První výzkumná otázka se zabývala realizací aktivizačních činností v DOZP Sociální pohoda o. p. s. Na toto téma byl veden rozhovor s vedoucím aktivizačních činností. Jeho výpověď o popisu realizace aktivizačních činností byla zpracována a prezentována v závěru teoretické části.

Domov nabízí svým uživatelům pestrou nabídku volnočasových aktivizačních činností. Jde především o různé výtvarné a kreativní činnosti, sportovní aktivity, uživatelé se mohou zúčastnit kulturních, společenských akcí a také několikadenních relaxačních pobytů v rámci České republiky. Volnočasové aktivizační činnosti probíhají v prostorách aktivizačních dílen v čase od 8:45 – 11:00, dále v odpoledních hodinách od 13:30 do 15:30 hodin. Pokud to dovoluje počasí, uživatelé mohou pro volný čas využít sportovní hřiště v areálu domova. Uživatelům je k dispozici aktivizátor, který aktivizační činnost vede, pokud uživatelé potřebují, pomáhá jim při provádění složitějších úkonů, předvádí postupy. Týdenní přehled naplánovaných volnočasových činností je umístěn na nástěnce ve vestibulu domova. Aktivizátoři nabízí volnočasové činnosti uživatelům také ústní formou, aby uživatelé, například ti, kteří neumí číst, byli také informováni o nabídce volnočasových činností.

V rámci pracovních výchovných aktivizačních činností se mohou uživatelé domova zapojit do pracovních aktivit v rámci provozu zařízení. Uživatelé pracují jako pomocná síla v kuchyni, uklízí, pracují v prádelně a žehlárně. Matoušek ve své knize Ústavní péče popisuje oboustrannou prospěšnost, pokud uživatelé pracují v provozu zařízení.

Druhá výzkumná otázka se týkala přínosu aktivizačních činností pro uživatele. V zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s., kde výzkum probíhal, bylo respondenty uvedeno, že přínosem aktivizačních činností pro uživatele, z pohledu personálu, je: radost z úspěchu, vykonané práce, zpestření dne, relaxace, rozvoj motoriky, učení se novému, poznávání nových míst, finanční odměna; smysluplná náplň volného času; rozvoj osobnosti, sebedůvěry, seberealizace; udržování, rozvoj schopností a dovedností; rozvoj samostatnosti; zapojení do kolektivu; motivace k aktivitě, činnosti; procvičování paměti, myšlení, komunikace a sociálních dovedností.

Téma přínosu aktivizačních činností pro uživatele bylo zkoumáno i v práci od autorky Fittlové, která prováděla výzkum v Centru ambulantních a pobytových služeb

Bobelovka v Jindřichově Hradci. Výzkum autorky Fittlové uvádí, že přínosem aktivizačních činností pro uživatele je: rozvoj motoriky, samostatnosti, socializace, rozvoj schopností, zapojení se do kolektivu, aktivní využití volného času, zábava, uplatnění svých zájmů, rozvoj myšlení a řeči, náplň dne.

Oba výzkumy se tedy shodují na tom, že přínos aktivizačních činností pro uživatele je zjevný a projevuje se v mnoha oblastech. Obecně lze tedy říci, že aktivizační činnosti mají pozitivní vliv na celkový stav uživatelů.

Pro uživatele s těžkým či hlubokým stupněm mentálního postižení mají volnočasové aktivizační činnosti funkci především procvičovací. Zde se ukazuje shoda s autorkou knihy Mentální retardace Ivou Švarcovou, která rovněž uvádí, že pracovní činnosti lidí s lehkým stupněm mentálního postižení může být velmi produktivní a pro uživatele s těžkými formami postižení jde spíše o rehabilitaci.

Další výzkumná otázka se zabývala tím, zda jsou aktivizační činnosti pro uživatele, kteří se do nich zapojují, finančně přínosné.

Výzkum prokázal, že aktivizační činnosti mohou být pro uživatele finančně přínosné. Uživatelé, kteří se zapojují do pracovně výchovných aktivizačních činností, mají sepsanou řádnou pracovní smlouvu dle platných právních předpisů. Součástí této smlouvy je i výše finanční odměny za odvedenou práci.

Poslední výzkumná otázka byla zaměřena na přístupnost aktivizačních činností všem uživatelům.

Výzkum odhalil značnou rozdílnost názorů respondentů. Přesto však převažoval u respondentů názor, že přístupnost aktivizačních činností je ovlivněna různými faktory. Výběr aktivizačních činností je ovlivněn zájmy uživatelů, mírou jejich postižení a je proto třeba zohlednit jejich možnosti, pokud jsou uživateli nabízeny například nějaké sportovní nebo fyzicky náročnější aktivity. Matoušek ve své knize Ústavní péče píše, že sportovní aktivity by měly odpovídat věku, míře postižení i možnostem uživatele. Dále uvádí, že dlouhodobé provozování sportu má pozitivní vliv jak na tělesnou kondici, tak na psychický stav uživatelů.

Respondenti uvedli za další ovlivňující faktory aktuální zdravotní stav a náladu uživatele v daný den. Dalším podstatným faktorem ovlivňujícím účast uživatelů na aktivizačních činnostech je motivace. Ta do značné míry ovlivňuje i to, zda uživatelé budou na aktivizační činnosti chodit pravidelně, nepravidelně nebo nebudou chodit

vůbec. V knize od Čadilové a dalších autorů se píše, že motivace k jednotlivým činnostem je začátkem i koncem úspěšné práce s uživateli. Otázka motivace by jistě zasloužila samostatné a hlubší zpracování a mohla by být námětem například pro zpracování jiné bakalářské práce.

Výzkum autorky Fittlové taktéž poukazuje na to, že je nezbytné volit vhodnou činnost, metodu práce s uživatelem a způsob motivace.

Obecně lze však říci: pokud personál zařízení nabízí uživatelům aktivizační činnosti, musí znát a zohlednit úroveň schopností a dovedností uživatele a musí na ně klást přiměřené nároky.

Závěr

Zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník dělí aktivizační činnosti na tři skupiny, tedy na běžnou aktivizační činnost, volnočasové aktivizační činnosti a na pracovní výchovné aktivizační činnosti. Uživatelé se díky aktivizačním činnostem mohou učit nové a zdokonalovat již získané schopnosti a dovednosti. Aktivizační činnosti pomáhají uživatelům smysluplně trávit volný čas, jsou cestou k většímu zapojení do kolektivu i zdrojem sociálních kontaktů. Odměna za vykonanou práci posiluje jejich sebeúctu a motivuje uživatele k dalším činnostem. Pokud jsou uživatelé finančně odměňováni (v DOZP Sociální pohoda dostávají finanční odměnu uživatelé, kteří vykonávají pracovní výchovné aktivizační činnosti) mohou si vylepšit své ekonomické poměry, dovolit si více utrácet nebo naopak si více našetřit.

Pracovní výchovné aktivizační činnosti v zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda vykonávají uživatelé s lehkým či středně těžkým stupněm mentálního postižení. Pracují v rámci provozu zařízení například v kuchyni, prádelně, pomáhají s úklidem atd. Jsou tedy očividně přínosem pro zařízení a sami uživatelé se cítí užiteční, protože se podílejí na chodu domova, navíc mají další zdroj příjmů.

Obecně lze tedy říci, že aktivizační činnosti jsou pro uživatele, pokud je vykonávají, finančně i jinak přínosné. Mají pozitivní vliv na fyzický i psychický stav uživatelů. Míra zapojení jednotlivých uživatelů do aktivizačních činností i jejich výběr, je ovlivněn stupněm postižení, schopnostmi a dovednostmi uživatelů, zájmy a také motivací k vykonávání těchto činností.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

- ČADILOVÁ, V., JŮN, H., THOROVÁ, K. a kol. *Agrese u lidí s mentální retardací a s autismem*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-319-2.
- EMERSON, E. *Problémové chování u lidí s mentální retardací a autismem*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-390-1.
- FALTISOVÁ, T. Systematická psychoterapie s osobami s mentálním postižením. *Sociální služby*, 2010, roč. 12, č. 4, s. 24-25.
- HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*, Praha: Karolinum-Nakladatelství univerzity Karlovy, 1997. ISBN 80-7184-549-3.
- HOJGROVÁ, V. Reminiscenční terapie. *Sociální služby*, 2010, roč. 12, č. 8-9, s. 42-43.
- JIHOČESKÝ KRAJ, *Průvodce sociálními službami, jsme tu pro Vás. Pobytové služby*, České Budějovice: Herbia, 2008. ISBN neuvedeno.
- KOSTLÁNOVÁ, S. Když malování odhaluje duši. *Sociální služby*, 2009, roč. 11, č. 3, s. 24-25.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., Praha: portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0
- MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN: 80-85850-08-7.
- HRUŠKOVÁ, H., MATOUŠEK, O., LANDISCHOVÁ, E., *Sociální práce s lidmi s mentálním postižením*, In MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. (eds.) *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-818-0.
- MEDLÍKOVÁ, J. Aktivizace všedního dne: několik myšlenek k aktivizaci (1. část). *Sociální služby*, 2011, roč. 13, č. 8-9, s. 43.
- MEDLÍKOVÁ, J. Aktivizace všedního dne: několik myšlenek k aktivizaci (2. část). *Sociální služby*, 2011, roč. 13, č. 10, s. 17.
- MOTIČKOVÁ, Z. Úvod do ergoterapie. *Sociální služby*, 2009, roč. 11, č. 7, s. 19.
- NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.

- OPATRÍLOVÁ, D. *Metody práce u jedinců s těžkým postižením a více vadami*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. ISBN 80-210-3819-5.
- PODRAPSKÁ, J. Pes jako součást sociálních služeb. *Sociální služby*, 2009, roč. 11, č. 5, s. 22.
- PÖRTNER, M. *Na osobu zaměřený přístup v práci s lidmi s mentálním postižením a s klienty vyžadujícími trvalou péči*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-582-0
- PROCHÁZKOVÁ, E. Prostředí jako terapeutické médium. *Sociální služby*, 2010, roč. 12, č. 4, s. 20-21.
- SKŘIČKOVÁ, Z. a kol. *Metodiky pro plánování sociálních služeb*, Praha: Centrum pro komunitní práci, 2007. ISBN 978-80-86902-44-9.
- SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-691-9.
- SOBEK, J. a kol. *Práva lidí s mentálním postižením*. Praha: Portus, 2007. ISBN 978-80-239-9399-8.
- SVOBODA, M., ČEŠKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. *Psychopatologie a psychiatrie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-154-9.
- ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. Vyd. 3., aktualiz. a přeprac. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-060-7.
- UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.
- VÁGNEROVÁ, M. a kol. *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-929-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., aktualiz. a přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
- VOTAVA, J. a kol. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0708-5.

Jiné zdroje:

KOŘÍNKOVÁ, D. a kol. *Pracovní uplatnění klientů ústavní péče*. Praha, 2006, příručka pro pracovníky, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s., Javorník.

QUIP - SPOLEČNOST PRO ZMĚNU, *Podpora řízená jednotlivcem/uživatelem*. Praha, 2010, příručka pro pracovníky, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s., Javorník.

Standard kvality č. 1 *Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb*. Javorník, 2011, vnitřní dokument zařízení, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Standard kvality č. 9 *Personální a organizační zajištění sociálních služeb*. Javorník, 2011, vnitřní dokument zařízení, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Platná status společnosti Sociální pohoda o. p. s., Javorník, 2011, vnitřní dokument zařízení, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Provozní řád DOZP Sociální pohoda o. p. s., Javorník, 2011, vnitřní dokument zařízení, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Domácí řád DOZP Sociální pohoda o. p. s., Javorník, 2011, vnitřní dokument zařízení, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění platném k 30. 1. 2012.

Realizace poskytovaných služeb v DOZP Sociální pohoda o. p. s. Javorník, 2011, vnitřní dokument zařízení, dostupné v archivu zařízení DOZP Sociální pohoda o. p. s.

Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník [online].

[cit. 2011-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.socialnipohoda.cz>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky strukturovaného rozhovoru část A, část B

Příloha č. 2: Souhlasné vyjádření

Příloha č. 1

Otázky řízeného rozhovoru část A (určená pro vedoucího aktivizačních činností)

1. Jaké volnočasové aktivizační činnosti DOZP Sociální pohoda svým uživatelům nabízí?
2. Jak jsou jednotlivé volnočasové aktivizační činnosti realizovány?
3. Jaké činnosti mohou vykonávat uživatelé v rámci pracovně výchovných aktivizačních činností v zařízení DOZP Sociální pohoda?
4. Jak jsou jednotlivé pracovně výchovné aktivizační činnosti realizovány? (den, čas, počet osob, náplň činnosti)

Tyto první čtyři otázky jsou určené pro vedoucího aktivizačních činností, který je nejvíce kompetentní v této oblasti. Na následující otázky budou odpovídat všichni zaměstnanci přímé péče, tedy 24 zaměstnanců včetně vedoucího aktivizačních činností.

Otázky řízeného rozhovoru část B (určená pro personál přímé péče včetně vedoucího aktivizačních činností)

5. Jak jsou aktivizační činnosti pro uživatele DOZP Sociální pohoda, dle Vašeho mínění, přínosné?
6. Jsou pracovně výchovné aktivizační činnosti pro uživatele finančně přínosné?
7. Jaký je další přínos aktivizačních činností dle Vašeho mínění?
8. Jsou aktivizační činnosti přístupné všem uživatelům?
9. Je účast uživatelů na aktivizačních činnostech ovlivněna stupněm mentálního postižení uživatelů?
10. Jaké jiné faktory ovlivňují účast uživatelů na aktivizačních činnostech?

Příloha č. 2

Zařízení Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s., Javorník souhlasí s uveřejněním svého názvu a jeho dokumentace bez uvedení osobních údajů uživatelů i zaměstnanců domova, za účelem napsání bakalářské práce paní Dany Krejčí. Dále zařízení souhlasí s provedením výzkumu.

dne 17. 2. 2012

Sociální pohoda, o.p.s.
Vacov, Javorník 74
384 73 Stachy (6)
IČ 260 97 982

Marie Káňová
.....

vrchní sestra

Marie KÁŇOVÁ, DIS
sociální pracovníce

Marie Káňová
.....

sociální pracovníce

Abstrakt

MIHÁLIKOVÁ, D. *Realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník. České Budějovice 2012.* Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J. Šimečková.

Klíčová slova:

mentální postižení, aktivizační činnosti, domov pro osoby se zdravotním postižením, popis a realizace aktivizačních činností, přínos aktivizačních činností

Teoretická část se zabývá charakteristikou sociální služby Domov pro osoby se zdravotním postižením, uvádí definici tohoto typu zařízení. Dále je teoretická část práce věnována popisu již konkrétního zařízení s názvem Domov pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník, předkládá charakteristiku uživatelů i sociální služby DOZP, popisuje práci s uživateli služby Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s. Dále kapitola seznamuje čtenáře s pracovní náplní personálu.

Druhá kapitola - Aktivizační činnosti - tvoří most k praktické části práce. Kapitola vysvětluje pojem aktivizační činnosti, a co všechno pod aktivizační činnosti lze zahrnout. Závěr kapitoly je věnován popisu realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o. p. s.

Praktická část se věnuje výzkumu, obsahuje charakteristiku respondentů. Je zde zhodnocen přínos aktivizačních činností pro uživatele z pohledu personálu, a uvedeny faktory, které ovlivňují účast uživatelů zařízení Domova pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda, o.p.s., Javorník na aktivizačních činnostech.

Abstract

MIHÁLIKOVÁ, D. *Realizace aktivizačních činností v Domově pro osoby se zdravotním postižením Sociální pohoda o.p.s., Javorník. České Budějovice 2011.* Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J. Šimečková.

Key words:

Mental disability, house for disabled people, activity work, the value of work for a disabled person, description and implementation of activity work

Theoretical part deals with characteristic of social service Home for Disabled People, it gives a definition of this type of facility. Furthermore, theoretical part of the thesis is devoted to the description of a particular facility called Home for Disabled People Sociální pohoda o.p.s. Javorník, it presents the characteristic of the occupants and social service HDP, and it describes working with occupants of HDP Sociální pohoda o.p.s. This chapter also introduces the duties of the staff.

The second chapter – Activation Activities – makes a transition to the practical part of the thesis. The chapter explains the term activation activity and everything what may be included to activation activities. The conclusion of this chapter is devoted to the description of putting these activities into practice in Home for Disabled People Sociální pohoda o. p. s.

Practical part of the thesis deals with research, it includes the description of the respondents. It evaluates the benefits of activation activities for the occupants from the staff point of view; it also states the factors which influence the participation on activation activities of the occupants of HDP Sociální pohoda o. p. s.